

7. Словник дисципліни

Абсолютизм – форма держави, характерна для пізнього періоду феодалізму. Глава держави (король, цар, імператор, султан) розглядається як єдине джерело законодавчої і виконавчої влади, яка здійснюється залежними від нього чиновниками.

Абсолютна монархія – найбільш завершена форма централізації державної влади епохи пізнього Середньовіччя.

Агресія – напад однієї держави на іншу з метою захоплення її території, ліквідації незалежності, підкорення її населення.

“Азіатський спосіб виробництва” – формулювання, використане К. Марксом в ряді його творів, які характеризують особливості соціально-економічного і політичного розвитку країн Сходу періоду Давнини і Середньовіччя (панування державної земельної власності, відсутність великих господарств, безпосереднє підпорядкування селян державі, особлива роль держави при будівництві іригаційних споруд, наявність патріархального рабства, розвинута система бюрократично-чиновницького апарату, особлива форма державного устрою – східна деспотія).

Англікани – віруючі англіканської церкви, створеної Генріхом VIII Тодором у XVI ст. внаслідок розриву його з папством.

Антанта – військово-політичний союз Англії, Росії і Франції, створений у 1907 р.

Антигітлерівська коаліція – союз СРСР, США, Великої Британії, Франції та інших країн, які вели збройну боротьбу з нацизмом в роки Другої світової війни.

Антисемітизм – реакційна ідеологія, спрямована на соціальне, національне і релігійне пригноблення єврейського народу.

Античність – термін, який характеризує суспільно-політичне, економічне та культурне життя Стародавньої Греції та Риму.

Апелла – народні збори у Спарті.

Ареопаг – рада в стародавніх Афінах, орган влади.

Аристократична держава – форма держави, при якій управління здійснюється представниками родової аристократії (знаті).

Архонти – вища урядова колегія в стародавніх Афінах.

Асамблея Ліги Націй – щорічне зібрання членів делегацій держав-учасниць цієї організації.

Атлантична хартія (14 серпня 1941) – декларація глав урядів США і Великої Британії Ф. Рузвельта і У. Черчилля про мету війни проти фашистської Німеччини і післявоєнний устрій світу.

Афінська демократія – форма державного правління в Аттіці (Стародавня Греція), при якій участь у ньому беруть всі вільні громадяни-чоловіки, що досягли 18-річного віку.

Балканські війни – 1) Перша Балканська війна (9.10.1912 – 20.05.1913) між країнами Балканського союзу (Сербія, Греція, Болгарія і Чорногорія) і Туреччиною. Завершилась поразкою Туреччини, яка втратила всі свої володіння на Європейському континенті, за винятком Стамбула і невеликої частини Фракії. 2) Друга Балканська війна (29.06. – 10.08.1913) між Болгарією, з одного боку, і Сербією, Румунією, Грецією, Чорногорією і Туреччиною, з іншого, була війною за перерозподіл територій на Балканському півострові, в результаті якої Болгарія зазнавала поразки.

“Блискавична війна” – військова операція німецького генерального штабу, яка передбачала “планом Барбаросса” повний розгром СРСР протягом 6-8 тижнів після початку бойових дій.

Боснійська криза (1908-1909) – міжнародний конфлікт, викликаний анексією Боснії та Герцеговини Австро-Угорщиною.

Брахмани – одна з найвищих каст в Індії. У давнину брахмани складали одну з чотирьох варн, до якої входили жрецькі роди.

Брахманізм – релігія у Стародавній Індії, яка виникла у I тис. до н.е. на основі ведичної релігії, яка базувалася на анімістичних і тотемістичних поглядах та багатобожжі. Верховний бог – Брахма, творець Всесвіту.

Буддизм – одна з трьох (поруч з ісламом та християнством) найбільш розповсюджених релігій у світі, яка виникла у VI ст. до н.е. в Індії й набула розповсюдження у Центральній та Східній Азії.

Буржуазна революція – соціальна революція, основним завданням якої є знищення феодалізму чи його решток. Найбільш відомими в історії буржуазними революціями є Нідерландська, Англійська, Північноамериканська і Французька, які розчистили шлях для розвитку капіталістичних відносин.

Вайшії – члени однієї з чотирьох варн у Стародавній Індії, до якої відносились вільні повноправні общинники: землероби, скотарі, а також ремісники і торговці міст і сіл.

Варна – термін для позначення чотирьох станів-каст у Стародавній Індії (брахманів, кшатріїв, вайшіїв, шудр).

Вашингтонська конференція 1921-1922 – конференція з участю США, Великої Британії, Франції, Японії, Нідерландів, Італії, Бельгії, Португалії і Китаю, яка зафіксувала співвідношення сил у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, яке склалося після закінчення Першої світової війни.

Ведизм – релігійні погляди стародавніх індійців, які знайшли відображення у давніх літературних пам'ятках – Ведах.

Версальський мирний договір 1919 – договір, підписаний 28 червня між переможеною Німеччиною та країнами-переможцями (США, Великою Британією, Францією та ін.), який офіційно завершив Першу світову війну.

Вестфальський мир 1648 – завершив Тридцятилітню війну 1618-1648 рр. і поклав початок Вестфальській системі міжнародних відносин у Європі, яка проіснувала до Великої Французької революції 1648 р.

Віденський конгрес 1814-1815 – міжнародний конгрес, який завершив війни між європейськими країнами та наполеонівською Францією і встановив систему відносин між державами, яка проіснувала до 50-х рр. XIX ст.

Відкупна система – система збору з населення податків та інших державних прибутків, при якій держава за певну суму передає право їх збору приватним особам (відкупникам).

Відродження, Ренесанс – термін, прийнятий в науковій літературі для позначення періоду розквіту науки, літератури і мистецтва у європейських країнах (Італії, Франції, Англії, Нідерландах, Німеччині, Іспанії) в XIV-XVII ст.

Вільна економічна зона – регіон, частина національної території зі спеціальним пільговим зовнішньоторговим, митним, інвестиційним, валютно-фінансовим і податковим режимами, які стимулюють підприємницьку діяльність іноземних учасників, залучення зовнішніх інвестицій і передових зарубіжних технологій.

Гвельфи – політична партія в Італії XII-XV ст., члени якої були противниками імператорів Священної Римської імперії і прихильниками Папи Римського.

Гелії – судді в стародавній Афінійській державі.

Генеральні штати – вищий станово-представницький орган Франції (духовенства, дворянства і міст), який існував у 1302-1789 рр.

Герусія – рада старійшин у Спарті.

Гібелліни – політична партія Італії XII-XV ст., члени якої виступали за визнання влади імператора Священної Римської імперії.

Глобалізація – процеси суспільно-економічного, політичного та культурного життя, які охоплюють усі або більшість країн земної кулі.

Глобальний – всеохоплюючий, всесвітній.

“Грецький проект” – план (1782) Катерини II створення держави на Балканському півострові, де під контролем Росії мали б знаходитись чорноморські протоки і Константинополь (Стамбул).

Гугеноти – прихильники кальвіністської (протестантської) релігії у Франції в XVI-XVIII ст.

Гуманізм – напрямок суспільно-політичної думки в Західній Європі XIV-XVI ст., який характеризується інтересом до людини і людської особистості, утвердженням ідеї природної рівності людей, її гідності і особистої свободи.

Гуситські війни 1419-1437 – визвольна боротьба чеського народу (прихильників Яна Гуса) проти соціального гноблення, католицизму й іноземної агресії на чолі з Яном Жижкою, Прокопом Великим.

Давній Єгипет – одна з найдавніших держав світу, яка існувала з 3200 до 525 р. до н.е.

Давньоіндійська цивілізація – одна з найдавніших світових цивілізацій (III тис. до н.е. – VI ст. н.е.), яка характеризується високим рівнем розвитку землеробства і ремесел, культури, дала світу кілька релігій (брахманізм, буддизм, індуїзм).

Даосизм – філософське вчення у стародавньому Китаї, яке виникло у V-IV ст. до н.е. Його засновником вважають Лао-цзи. Назва походить від слова “дао”, тобто шлях, яким ходять люди.

Демографічна проблема – коло питань, пов'язаних із ростом народонаселення земної кулі, тривалістю людського життя, поповненням трудових ресурсів, міграцією тощо.

Демос (грец.) – народ.

Диктатура –

Довгий парламент – період безперервної роботи англійського парламенту протягом 12 років під час Англійської буржуазної революції (1640-1652).

Дож – глава Венеціанської та Генуезької республік в Італії періоду Середньовіччя.

Домінат – форма державного правління у Римській імперії з кінця III ст., при якій главою держави був імператор (домінус), який спирався на розгалужений чиновницько-бюрократичний апарат і армію, а республіканські виборні установи втратили будь-яке значення.

Друга світова війна 1939-1945 – війна між фашистською Німеччиною та її союзниками і мілітаристською Японією, з одного боку, та США, Англією, Францією, СРСР й іншими країнами, з другого, яка виникла як наслідок гострих протиріч серед індустріальних країн Європи, Азії й Північної Америки, а потім перетворилася у визвольну боротьбу народів світу проти фашизму й мілітаризму.

Дуче (італ.) – вождь, в історії цей термін найчастіше пов'язаний з ім'ям Муссоліні.

Едил – посадова особа у Стародавньому Римі, яка відала міським господарством.

Екологічні проблеми – коло питань, пов'язаних з охороною і збереженням навколишнього середовища.

Екологія – наука про навколишнє середовище, його охорону і збереження.

Європейське співтовариство – економічний і політичний союз 25 європейських країн.

Європейський парламент – вища представницька організація Європейського співтовариства.

Європейський суд – вища судова інстанція Європейського співтовариства.

Єдиний економічний простір – термін, який визначає систему економічних відносин між Росією, Україною, Білоруссю і Казахстаном.

Жірондисти – політичне угруповання періоду Великої Французької революції, яке представляло інтереси торгово-промислової та землеробської буржуазії, головним чином провінцій.

“Жовті пов’язки” – цим терміном називали велике народне повстання 184 р. н.е. у Китаї.

Жрець – служитель релігійних культів.

Закон про максимум – прийнятий у 1793 р. якобінцями, який встановлював верхню межу цін на продовольчі товари.

Законодавчі збори – представницький орган у Франції періоду Великої революції, створений у 1791 р.

Ілоти – місцеве населення Лаконіки, перетворене дорійцями у рабів.

Імператор – 1) полководець у Стародавньому Римі, який нагороджувався цим почесним титулом за великі перемоги у війні; 2) титул деяких монархів, який означав більш високий ранг у порівнянні з королем, царем.

Імперія – 1) найменування монархічної держави, главою якої є імператор; 2) організація колоніального панування окремих держав (Британська колоніальна імперія, Французька колоніальна імперія).

ІнDEPENDентська республіка (1649-1653) – форма державного устрою в Англії в період буржуазної революції, де верховна влада належала однопалатному парламенту.

Інтеграція – процес об’єднання (політичного, економічного) в межах якоїсь групи країн, континенту чи світу.

Кальвінізм – протестантська релігія у країнах Західної і Центральної Європи, яка виникла у XVI ст. і названа за ім’ям його засновника Ж. Кальвіна.

Касты – відокремлені групи людей у суспільстві, кожна з яких має спільного міфічного предка, і обмежені у спілкуванні одна з одною. Найбільш розвинутою кастовою системою була в Середньовічній Індії, де існувало сотні каст.

Квестор – офіційна особа у Стародавньому Римі, яка виконувала судові функції.

Класичне (античне) рабство – форма рабства, яка існувала у Стародавній Греції та Римі, де раб становив основну продуктивну силу.

Колегія ефорів – вищий наглядовий і контролюючий орган у Спарті.

Колоніалізм – економічне, політичне і духовне пригноблення відсталих народів найбільш розвиненими країнами.

Колоніальна експансія – колоніальні війни, спрямовані на загарбання нових територій, пригноблення їх народів економічними, військовими та ідеологічними засобами.

Колоніальна система – система політичного підпорядкування, економічної експлуатації, ідеологічного придушення слаборозвинених країн Азії, Африки і Латинської Америки.

Кольбертизм – політика, яку проводив суперінтендант французького короля Людовика XIV (1661-1715), спрямована на підтримку вітчизняного виробництва, збільшення обмеження податків, обмеження ввозу іноземних товарів.

Коміції – народні збори у Стародавньому Римі.

Конвент – вищий законодавчий і виконавчий орган Французької республіки з 20.09.1792 по 26.10.1795 рр.

Конвенція – угода.

Конверсія – переобладнання військового виробництва на випуск мирної продукції.

Конгрес США – вищий законодавчий орган цієї країни.

Консул – вища посадова особа Римської республіки.

Конфуціанство – філософська течія в Китаї, що виникла у V ст. до н.е. і названа за ім'ям її засновника Кун-цзи (Конфуція).

Корінний перелом у ході Другої світової війни – зміна ходу воєнних дій на фронтах після завершення Сталінградської битви на користь антигітлерівської коаліції.

Криваве законодавство – жорстокі закони, які видавалися в Англії у кінці XV – XVI ст. і були спрямовані проти селян, що були позбавлені землі в ході обгороджування й змушені займатися жебрацтвом.

Кшатрії – одна з чотирьох варн у Стародавній Індії, до якої належали воїни.

Легізм – філософська течія у Стародавньому Китаї, в основі якої було покладене безумовне підкорення закону.

Ленд-ліз – система поставок зброї, боєприпасів і спорядження Радянському Союзу з боку США і Великобританії в роки Великої Вітчизняної війни.

Ліга Націй – міжнародна організація, створена у 1919 р. на Паризькій мирній конференції з метою підтримки миру й безпеки народів.

Локальні збройні конфлікти – термін, який вживається для позначення місцевих регіональних воєн другої половини XX ст.

Локарнські угоди 1925 р. – система міжнародних договорів між Бельгією, Великою Британією, Італією, Польщею, Францією і Чехословаччиною.

Лютеранство – один з основних напрямків протестантизму, який виник під час Реформації XVI ст. і заснований на вченні Мартина Лютера.

Марокканські кризи – великі міжнародні конфлікти, які відобразили суперництво Англії і Німеччини за Марокко на початку XX ст. (1905-1911).

Меркантилізм – економічна політика європейських держав у період становлення капіталізму (XVI-XVIII ст.), яка характеризується активним втручанням держави у господарське життя з метою нагромадження грошей, збільшення економічної і військово-політичної могутності держави.

Метеки – частина вільного населення Афінської держави, яке не мало політичних прав.

Метрополія – термін, який застосовується до держав, що володіли колоніями.

Митний союз – об'єднання держав, яке базується на спільній митній політиці.

Міжнародне бюро праці – інституція, яка була складовою частиною Ліги Націй.

Міжнародний тероризм – термін, який застосовується для характеристики диверсій, насильств і масових вбивств з боку окремих націоналістичних, релігійних та політичних організацій.

Мілітаризація – перебудова економічного і політичного життя країни на військовий лад з метою нарощування військової могутності країни.

Міська буржуазія – соціальна верства населення міст, до якої належали промисловці, торговці та привілейовані шари інтелігенції.

Монокультура – панівна культура в землеробстві колоніальних країн (бавовна, какао-боби та ін.), яка розвивається на шкоду іншим культурам і дає колонізаторам високі прибутки.

Монополії – об'єднання капіталістичних підприємств або галузей економіки з метою панування на ринках збуту, встановлення єдиних цін і одержання максимальних прибутків.

Напівколоніальні країни (напівколонії) – країни у кінці XIX – на початку XX ст., які мали всі ознаки державного суверенітету (напр., Китай, Іран, Туреччина), але були залежними в економічному та політичному плані від провідних західноєвропейських країн, США, Росії і Японії.

Народний трибун – посадова особа в Римській республіці.

Народонаселення – термін для визначення кількості населення земної кулі, окремої країни чи континенту.

Нацизм – 1) фашистський режим у Німеччині (1933-1945); 2) ідеологія, спрямована на утвердження зверхності німецької нації над іншими.

Нобілітет – знать у Стародавньому Римі

Нове дворянство – власники маєтків у Англії, які вели господарство на капіталістичних засадах (передача землі в оренду фермерам).

Нові індустріальні країни – країни, які стали на шлях індустріального розвитку в останній третині XX ст. (Мексика, Бразилія, Чилі, Малайзія, Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур та ін.).

Номарх – правитель окремої області (нома) у Стародавньому Єгипті.

Організація Варшавського Договору (ОВД) – військово-політичне об'єднання європейських соціалістичних країн (СРСР, Польщі, Німецької Демократичної Республіки, Чехословаччини, Угорщини, Румунії і Болгарії).

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – міжнародна організація суверенних держав, створена у 1945 р. на конференції у Сан-Франциско для підтримки міжнародного миру і безпеки, співробітництва між народами.

Освічений абсолютизм – особлива політика кількох європейських абсолютистських держав другої половини XVIII ст., яка зовні успадкувала ідеї Просвітництва і виражалася у проведенні реформ, якими ліквідовувалися деякі застарілі феодальні інституції.

Паризька комуна – 1) орган паризького самоврядування у 1789-1794 рр. під час Великої Французької революції; 2) перша в світі робітнича революція 1871 р. і перший уряд з представників робітничого класу, інтелігенції та дрібної буржуазії.

Паризька мирна конференція 1919-1920 – міжнародна конференція, скликана державами-переможцями для вироблення і підписання мирних договорів з країнами, які зазнали поразки у Першій світовій війні.

Патрицій – представник старої родової знаті у Стародавньому Римі.

Первісне нагромадження капіталу – нагромадження капіталу, яке передуює капіталістичному способу виробництва. Класичною країною первісного нагромадження капіталу є Англія, джерелами якого стало обезземелювання селян, пограбування колоній, система державного боргу, торгівля рабами, морське піратство, політика меркантилізму і протекціонізму.

Первісне суспільство – початковий період історії людства від виникнення людини до утворення держав (з найдавніших часів до III тис. до н.е.).

Періеки – частина вільного населення Спарти, яке не мало політичних прав.

Перша світова війна 1914-1918 – війна між двома великими військово-політичними угрупованнями держав – Троїстим союзом і Антантою – за переділ світу.

Північноатлантичний пакт (НАТО) – військово-політична організація західноєвропейських країн, США і Канади, створена у 1949 р.

Плебеї – один із станів вільного населення Стародавнього Риму, яке до V ст. до н.е. не мало політичних прав.

Плебісцит – всенародне опитування.

Поліс – місто-держава у Стародавній Греції.

Полісна система – система міст-держав у Стародавній Греції.

Політика розрядки – зовнішньополітичний курс СРСР, проголошений у 70-80-х рр. XX ст. для зменшення напруженості у міжнародних відносинах.

Пополанський уряд – назва уряду у середньовічній Флоренції.

Постійна палата міжнародного правосуддя – судова інституція в системі Ліги Націй.

Претор – посадова особа у Стародавньому Римі, яка здійснювала судову владу, заступник консула.

Примусова праця – використання праці людей внаслідок позаекономічного примусу.

Примусове картелювання – дії фашистського уряду в Німеччині по примусовому об'єднанню підприємств, форма державного капіталізму в економіці.

Принцип легітимізму – правова норма, яка застосовувалась у політиці європейських держав під час Віденського конгресу 1814-1815 рр., спрямована на відновлення монархічних династій, які панували у Європі до Великої Французької революції.

Принципат – специфічна форма монархії у Стародавньому Римі, при якій формально зберігалися республіканські установи.

Протекторат – 1) режим військової диктатури Кромвеля в Англії у 1653-1659 рр.; 2) форма залежності однієї держави від іншої, при якій протегуюча держава бере під захист територію протегованої.

Протекціонізм – економічна політика держави, спрямована на підтримку вітчизняної промисловості.

Протестантизм – один із трьох різновидів християнства (поряд із католицизмом та християнством), яке виникло у XVI ст. в часи Реформації.

Протистояння – цим терміном у новітній історії найчастіше позначається суперництво СРСР і США у сфері зовнішньої політики.

Пуритани – найменування протестантів-кальвіністів в Англії другої половини XVI – першої половини XVII ст., які були незадоволені політикою уряду щодо реформації церкви і вимагали проведення її до кінця.

Рада 500 – одна з вищих урядових установ в стародавніх Афінах.

Рада Економічної Взаємодопомоги – економічна організація соціалістичних країн, створена у 1949 р.

Рада Європи – колегіальний орган Європейського співтовариства.

Рантьє – дрібний буржуа у Франції, який одержує доходи від власного капіталу.

Расизм – реакційна теорія зверхності однієї раси над іншими.

Рейсканцлер – глава уряду у фашистській Німеччині.

Ремілітаризація – відновлення процесу нарощування військової могутності країни.

Ренесансна культура – культура епохи Відродження (XIV – перша половина XVII ст.).

Республіка – форма державного правління, при якій вищі органи державної влади обираються на певний термін.

Реставрація монархії – відновлення королівської влади в Англії у 1660 р.

Реформація – широкий соціально-політичний та ідеологічний рух у Західній Європі в XVI ст., спрямований проти католицької церкви; в найбільш гострих формах набував антифеодального характеру.

Рух неприєднання – об'єднання понад 100 країн Третього світу, яке характеризується проведенням позаблокової політики, дотриманням принципів

мирного співіснування, невтручання у внутрішні справи інших країн, територіальної цілісності, співробітництва між народами.

Рух Опору – національно-визвольний, антифашистський демократичний рух народних мас під час Другої світової війни (1939-1945) проти німецьких, італійських і японських окупантів і місцевих колаборантів, які співробітничали з ними.

Рух прихильників миру – масовий рух демократичних сил світу проти підготовки і загрози нової світової війни, який виник у 1948-1949 рр.

Світова торгівля – система торгових зв'язків, які охоплюють усі країни світу.

“Святі місця” – релігійні християнські святині у Палестині, що стали формальним приводом до Кримської (Східної) війни.

“Священний союз” 1815 – союз монархів Росії, Австрії і Пруссії та інших країн для боротьби з революційним і національно-визвольним рухом у Європі і Латинській Америці.

Сенат – одна з вищих представницьких урядових установ в деяких державах з республіканською формою правління.

Сеньйорія – назва феодального маєтку у країнах Західної Європи.

Середньовіччя – період в історії людської цивілізації (V-XV ст.), який охоплює добу феодалізму.

Спартіати – панівна верства населення у стародавній Спарті.

Стародавній світ – період історії людства з III тис. до н.е. до V ст. н.е., який охоплює рабовласницьку епоху.

Стародавній Схід – регіон, до якого входили країни найдавніших цивілізацій (Єгипет, країни Межиріччя, Ассирія, Урарту, Фінікія, Сирія, Палестина, Персія, Індія, Китай).

Стратегів колегія – організація воєначальників у Стародавній Греції.

Східна деспотія – особлива форма монархії, яка характеризується необмеженою владою і свавіллям правителя, обожнюванням його особи.

Східна цивілізація – узагальнена назва особливих рис економічного і соціально-політичного розвитку, культури, релігійних вірувань, побуту і менталітету народів Сходу.

Східне питання – коло питань міжнародної політики кінця XVIII – першої половини XIX ст., яке стосувалося країн Балканського півострова і Османської імперії.

Східне рабство – особлива форма рабства у країнах Стародавнього Сходу, яка характеризується обмеженістю застосування праці рабів у господарстві.

Тоталітаризм – термін, який застосовується в сучасній історії для позначення держав з авторитарними, антидемократичними формами правління.

Транснаціональні компанії – міжнародні організації, в основі діяльності яких лежать міжнародний поділ праці і міжнародні економічні відносини.

Третій світ – країни позаблокові й ті, що розвиваються.

Триба – складова частина населення Риму в царську епоху.

Тріумвірат – форма правління, коли на чолі держави стоять три правителі.

Троїста угода – військово-політичний союз, укладений у 1882 р. між Німеччиною, Австро-Угорщиною та Італією.

Урбанізація – процес зростання великих міст.

Установчі збори – вищий законодавчий орган

Утрехтська унія – юридичний акт, який проголошував незалежність Нідерландської держави.

Фараон – титул царя у Стародавньому Єгипті.

Фашизм – політична течія в окремих країнах Європи першої половини ХХ ст., в основу якої покладені вкрай жорстокі форми насильства для придушення опору народу, расизм, всебічний контроль над усіма проявами громадського та особистого життя громадян, широке використання державно-монополістичних методів в економіці.

Фашистська ідеологія – система поглядів, у центрі якої ідеї військової експансії і пригноблення, соціальної гармонії, вождизму, всевладдя державного апарату.

Фашистський окупаційний режим – порядок, встановлений фашистською Німеччиною під час Другої світової війни на окупованих територіях, який відзначався особливою жорстокістю і насильством.

Феодалізм – система суспільно-економічних відносин в епоху Середньовіччя, основу яких складала приватна власність на землю та поділ суспільства на стани.

Фюрер – вождь.

“Холодна війна” – період політичного, військового та ідеологічного протистояння між СРСР та США після Другої світової війни і до початку 90-х рр. ХХ ст.

Централізована держава – утворення, яке сформувалося внаслідок об’єднання окремих розрізнених земель, населених однією народністю, навколо єдиного державного центру з чіткою системою управління, яка передбачає безумовну підлеглість місцевих органів влади вищим.

Центурія – одиниця військово-політичного поділу громадян у Стародавньому Римі.

Цивілізація Стародавнього Китаю – рівень матеріальних і духовних досягнень суспільства, суспільного розвитку і культури китайського народу в стародавню епоху (з найдавніших часів до III ст. н.е.).

“Червоноброві” – назва учасників народного повстання в Китаї у 17-27 рр.

Шудри – члени найнижчої з чотирьох варн у Стародавній Індії (раби).

Якобінці – у період Великої Французької революції – члени Якобінського клубу, політична партія революційної дрібної буржуазії, яка виступала у союзі з селянством і міською біднотою